

Český svaz včelařů
Praha

Příručka plemenářské práce

pro chovatele včelích matek Uzaného chovatelského sdružení včely kraňské

Vydání: 1

Datum vydání: 11.4.2007 nahrazuje PPP ze dne: ---

Ing. Dalibor Titěra, CSc,
plemenářský zootechnik, předseda chovatelské komise

.....
(jméno příjmení, funkce, podpis)

Dáno na vědomí PÚV ČSV dne

MVDr. Miloslav Peroutka, CSc, tajemník

.....
(jméno příjmení, funkce, podpis)

Výtisk č.

Počet výtisků: 3 řízené výtisky, 1 elektronická verze a nečíslované pracovní kopie

Rozdělovník: 1. agenda plemenářského zootechnika Uzaného chovatelského sdružení
2. agenda odborného oddělení ČSV, slouží i pro PÚV
3. předseda chovatelské komise

Elektronická verze: internet

Pracovní kopie: členové CHK, vedoucí šlechtitelských chovů, knihovna ČSV, knihovna VÚVč

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
1	1	11.4.2007	---	---	

1. Úvod

Cílem chovatelské práce na celém území České republiky je uchování a dalšího zlepšování cenného genetického materiálu, kterým je včela medonosná kraňská.

Současná chovatelská práce plynule navazuje na to, co se zdařilo v dlouhé řadě předcházejících desetiletí. Cílem jsou zdravé hodné včely, které přinášejí užitek.

Chov včely medonosné legislativně spadá pod **plemenářský zákon**.

Na základě tohoto zákona pracuje **Uznané chovatelské sdružení včely kraňské**, kterým je Český svaz včelařů.

Ze zákona a souvisejících předpisů vyplývají pro chovatele určité **povinnosti**. K nim patří zejména **plemenářská evidence a kontrola užítkovosti**.

Příručka chovatelské práce slouží pro zpřesnění evidence chovatelské práce, metodické ujednacení a zjednodušení její kontroly ze strany chovatelského sdružení i státních kontrolních orgánů.

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
2	1	11.4.2007	---	---	

2. Obsah

1. Úvod
2. Obsah
3. Zkratky a pojmy
4. Organizační struktura
5. Řízená dokumentace v plemenném chovu
6. Pracovní postupy a formuláře (seznam)
7. Kontroly
8. Seznam změn a revizí této příručky

Příručka plemenářské práce

kapitola 3	strana 1	vydaná dne 11.4.2007	nahrazuje stranu ---	ze dne ---	schválil
---------------	-------------	-------------------------	-------------------------	---------------	----------

3. Zkratky a pojmy

Zkratka	Význam	Vysvětlení
DP-n	Doporučený postup	Dokument vydávaný ÚCHK, který popisuje činnost pro chovatele potřebnou
ZP-n	Závazný postup	Dokument vydávaný ÚCHK, který popisuje činnost, kterou chovatel musí provádět
DF-n	Doporučený formulář	Chovatel vede ve formě, kterou si zvolí, záznamy obsahující všechny položky, uvedené v tomto formuláři
ZF-n	Závazný formulář	Chovatele musí vést tyto záznamy, a to v pořadí a formě určené tímto formulářem
CHK	Chovatelská komise	Jmenovaný poradní orgán ČSV
ČSV	Český svaz včelařů	Ve vztahu k plemenářské práci je ČSV Uzaným chovatelským sdružením ve smyslu Plemenářského zákona
VÚVč	Výzkumný ústav včelařský, s.r.o. Dol	Osoba oprávněná MZe podle plemenářského zákona k provádění kontroly užitkovosti
ŠCH	Šlechtitelský chov	Šlechtitelské chovy uznává MZe na základě doporučení uznaného chovatelského sdružení a vyjádření okresního inspektorátu krajské veterinární správy.
Registrovaný chov		Chov včelích matek registrovaný Okresním výborem ČSV
Užitkový chov		Včelínový nebo registrovaný chov.
Včelínový chov		Chov, který produkuje matky výhradně pro vlastní potřebu
RCH	Rozmnožovací chov	Šlechtitelský chov splňující podmínky dané CHR a touto příručkou
UCH	Uzaný chov	Šlechtitelský chov splňující podmínky dané CHR a touto příručkou
OCH	Oblastní chov	Šlechtitelský chov splňující podmínky dané CHR a touto příručkou
CHR	Chovatelský řád	
ČPI	Česká plemenářská inspekce	Kontrolní orgán jmenovaný MZe
ČMSCH	Českomoravská společnost chovatelů, a.s.	Osoba pověřená MZe vedením ústřední evidence chovatelů a včelstev
MZe	Ministerstvo zemědělství ČR	
Plemenářský zákon		Zákon o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat v platném znění
Veterinární zákon		Zákon o veterinární péči v platném znění
PPP	Příručka plemenářské práce	Tento dokument
PÚV ČSV	Předsednictvo ústředního výboru ČSV	
Plemenářská evidence		Záznamy
Seznam		Seznam šlechtitelských chovů a chovů v uznávacím řízení na šlechtitelský chov
Výběrová základna chovu	Včelstva chovu zahrnutá do hodnocení vlastností	Včelstva plemenná, ostatní včelstva v kontrole užitkovosti a dědičnosti, včelstva s nově usazenými matkami; nepatří sem včelstva manipulační, výhradně produkční a včelstva s matkami s neznámým nebo nejistým původem

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
4	1	22.11.2007	1	11.4.2007	

4. Organizační struktura

Stupně chovů:

Chovy šlechtitelské	oblastní
	uznané
	rozmnožovací
Chovy užitkové	registrované
	včelínové

Požadavky na chovy

Stupeň chovu	schvaluje	Velikost min.	Další požadavky (viz též CHR)
včelínový	nikdo		
registrovaný	nikdo nutná registrace jak v okrese tak v ústředí	20 včelstev	
rozmnožovací	ČSV	40 včelstev od r. 2007 80 včelstev	Roční prodej min. 100 oplozených matek od r. 2007 min. 150 oplozených matek
uznaný	ČSV na základě výsledků uznávacího řízení	40 včelstev	jako rozmnožovací chovy
oblastní	ČSV	80 včelstev	inseminační technika, zařízení pro morfometrické rozbory

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
4	2	11.4.2007	---	---	

Řízení a kontrola chovů:

MZe	Uznává šlechtitelské chovy podle Plemenářského zákona
ČSV = Uznané chovatelské sdružení	Vydává ve spolupráci s VÚVč chovatelský řád, cíl a program Uznává stupně chovů ve smyslu CHŘ
Státní veterinární správa	Dohlíží na zdravotní stav včelstev podle Veterinárního zákona
Česká plemenářská inspekce	Dohlíží na dodržování povinností chovatelů, uznaných chovatelských sdružení, oprávněných osob a chovatelských podniků v oblasti šlechtění a plemenitby včel a oblasti označování a evidence včelstev
ČMSCH a.s. Hradištko	Vede ústřední evidenci chovatelů a včelstev podle Plemenářského zákona
VÚVč Dol	Vyvíjí metodiky šlechtění, provádí školicí a poradenskou činnost o oboru chovu a inseminace včelích matek. Provádí morfometrickou a genetickou analýzu. Osoba oprávněná MZe podle plemenářského zákona k provádění kontroly užitkovosti

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
5	1	11.4.2007	---	---	

5. Řízená dokumentace v plemenném chovu

Základní dokumenty

1. Chovatelský řád

Připravuje CHK, schvaluje PÚV ČSV a sekretariát ČSV zajistí zveřejnění nové verze v časopise Včelařství a na www.vcelarstvi.cz

2. Příručka plemenářské práce

Dokument připravuje CHK, schvaluje její předseda a dává na vědomí PÚV ČSV.

Výměnu verzí nebo částí dokumentu zajistí předseda CHK. Jeden výtisk staré verze je uložen jako archivní u předsedy CHK.

3. Seznam šlechtitelských chovů a chovů v uznávacím řízení na šlechtitelský chovy (dále Seznam)

Seznam je titulním listem kartotéky chovů, která je uložena na sekretariátu ČSV.

Je vydán ve dvou řízených výtiscích - 1. řízený výtisk s uvedením data od kdy platí a data předchozí verze je podepsán předsedou CHK a uložen na sekretariátu ČSV jako první list kartotéky chovů. 2. řízený výtisk má k dispozici předseda CHK. Pracovní kopie a elektronické kopie musí mít též uvedeno datum od kdy platí a datum předchozí verze.

Postup při provádění změny Seznamu:

Změna (nový nebo zaniklý chov) se provádí vydáním nového dokumentu.

Pokud zájemce o chov předloží náležitosti podle CHR na sekretariát ČSV, pošle pracovník sekretariátu doklady k odbornému vyjádření VÚVč.

Po obdržení souhlasného stanoviska od VÚVč Dol se vyjádří PÚV ČSV a sekretariát ČSV vyrozumí žadatele.

Pracovník sekretariátu vyzve předsedu CHK k vydání nové verze Seznamu.

Zánik chovu projednává CHK a vydá novou verzi Seznamu analogicky jako při vzniku chovu.

Pracovní postupy a formuláře (viz seznam v kapitole 6)

Tyto dokumenty připravuje a mění CHK.

Nové verze a změny dostávají chovatelé uvedení na Seznamu na každém aktivu chovů, v případě potřeby poštou.

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6	1	11.4.2007	---	---	

6. Pracovní postupy a formuláře (seznam)

Závazné postupy

Dokumenty popisují činnost, kterou chovatel musí provádět

- ZP-1 Vedení záznamů v Úlovém deníku
- ZP-2 Vedení matriky matek
- ZP-3 Vystavování evidenčních lístků expedovaných matek
- ZP-4 Vedení rodokmenové karta se záznamem hodnocení vlastností
- ZP-5 Vedení ročního Přehledu hodnocení včelstev
- ZP-6 Kontrola autochtonnosti plemenných včelstev
- ZP-7 Odběr vzorků pro kontrolu zdravotního stavu
- ZP-8 Podání žádosti o Veterinární osvědčení o způsobilosti k prodeji matek

Doporučené postupy

Dokumenty popisují činnost, která je pro chovatele potřebná

- DP-1 Hodnocení HYG (čištění buněk)
- DP-2 Hodnocení BIM (poškození roztočů)
- DP-3 Hodnocení BAR (podíl roztočů na plodu)
- DP-4 Hodnocení následných generací u zákazníků

Závazné formuláře

Chovatel musí vést záznamy uvedené v těchto formulářích:

- ZF-1 Evidenční lístek
- ZF-2 Přehled hodnocení včelstev

Doporučené formuláře

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6.1	1	22.11.2007	1	11.4.2007	

6.1 Závazné postupy:

ZP-1 Vedení záznamů v úlovém deníku

Chovatel musí vést v úlovém deníku záznamy o každém včelstvu, které patří do výběrové základny chovu.

Úlový deník musí obsahovat:

jméno chovatele, číslo včelstva, kompletní evidenční číslo matky (tedy i její mámy a připárených trubců), označení matky (barva, číslo značky), záznamy o jednotlivých prohlídkách a zákrocích ve včelstvech, výsledky vyšetření zdravotního stavu, údaje o léčení včelstev, průběžné výsledky hodnocení medné užitkovosti (výnos medu) a dalších vlastností včelstev, datum přidání matky a údaj o jejím dožití (datum a příčina - výměna, úhyn, vyrojení, apod.).

Posuzování a hodnocení vlastností včelstev

Medná užitkovost

Hodnotí se množství vyprodukovaného medu v dané sezóně, příp. v jednotlivých snůškách téhož roku odděleně, jako součet:

produkce medu vytočeného + odebraného v plástech + ponechaného v úlu, v kg

Subjektivně hodnocené vlastnosti

posuzují se čtyřbodovou stupnicí podle tabulky:

Hodnocení	Mírnost	Sezení na plástech	Rojivost	Jarní rozvoj	Stavba díla
1	velmi mírné	pevně sedí na plodu	žádný pokus	správný	zvláště vydatná
2	mírné	pohyblivé na plodu	snadno ovladatelné	mírně opožděný	dostatečná
3	nervózní	přecházejí na med	dosud ovladatelné	opožděný	slabší
4	bodavé	opouštějí plásty	neovladatelné	velmi opožděný	nedostatečná

Souhrnným vyhodnocením všech posuzovaných vlastností a podle zvolené metody selekce se včelstva zatřídí do tří skupin:

- **plemenná skupina** – včelstva určená k odchovu další generace, tj. *mateřská a trubčí*,
- **užitková skupina** – včelstva se ponechají na produkci medu, příp. jako chovná,
- **braková skupina** – ve včelstvech se co nejdříve vymění matky.

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6.1	2	22.11.2007	2	11.4.2007	

Vyhodnocení se doporučuje dělat průběžně v sezóně, aby se nevyhovující matky mohly vyměnit před zazimováním včelstev. Hlavní vyhodnocení se vykoná po skončení sezóny po shromáždění a zpracování všech informací získaných celoročním posuzováním vlastností. Jeho výsledky lze ale využít v selekci až v další sezóně.

ZP-2 Vedení matriky matek

V průběhu odchovu matek chovatel musí zapisovat do matriky matek příslušného roku expedované matky kladoucí a všechny matky usazené do chovných úlů.

Matrika matek je nadepsána jménem chovatele a rokem.

Dále následuje:

úplné evidenční číslo matky

datum narození matky, datum inseminace matky (pokud je uměle inseminována), datum začátku kladení matky, datum expedice matky, označení matky (barva, číslo značky), adresa chovu kam byla expedována, poznámky.

Závazný formát čísla matky

Evidenční číslo matky je složeno z 5–6 písmen a 6 číslic tak, že:

- plemenná příslušnost, případně země původu (1–3 písmena)
- zkratka místa chovu matky (vždy 3 písmena)
- 1. a 2. číslice označuje rok narození matky
- 3. až 6. číslice označuje pořadové číslo matky, pod kterým je zapsána v matrice

Úplné evidenční číslo matky se uvádí ve tvaru:

Číslo matky – číslo její matky / číslo matky trubců

Číslo matky trubců je známé jen u inseminovaných matek.

Příklad:

CCZDOL990358 – CCZKYV971734 / CCZLIB980319

U volně spářených matek se místo matky trubců uvede symbol „X“, vyjadřující směs trubců, jejichž původ není přesně známý. Příklad:

CCZDOL990358 – CCZKYV971734 / X

Příručka plemenářské práce

kapitola
6.1

strana
3

vydaná dne
22.11.2007

nahrazuje stranu

ze dne

schválil

ZP-3 Potvrzení o původu matky

Toto potvrzení je vydáváno ve formě evidenčního lístku, který obsahuje:

- úplné evidenční číslo matky
- název chovu
- stupeň chovu
- datum vylíhnutí matky
- datum expedice
- identifikační označení matky (barva a číslo značky)

Všechny matky ve šlechtitelských chovech se označují identifikačními značkami přilepenými na hrud' s čísly od 1 do 99.

Značky jsou barevně rozlišeny podle následující tabulky:

Matky vylíhnuté v letech, jejichž letopočet končí číslicemi	Barva
1 nebo 6	bílá
2 nebo 7	žlutá
3 nebo 8	červená
4 nebo 9	zelená
5 nebo 0	modrá

Na každou kladoucí nebo nespářenou matku expedovanou mimo chov musí chovatel vystavit Evidenční lístek matky, který připevní k expedičnímu obalu (ke klíčce) s matkou.

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6.1	4	22.11.2007			

ZP-4 Vedení rodokmenové karty se záznamem hodnocení vlastností

Rodokmenovou kartu vystavuje VÚVč Dol (oprávněná osoba) na základě údajů o odchovaných inseminovaných matkách v přehledu zaslaném mu chovatelem po skončení chovatelské sezóny. Karta obsahuje na jedné straně rodokmen matky, na druhé straně záznam hodnocení vlastností včelstva matky a jejího potomstva.

Rodokmen je sestaven podle schématu:

Rodokmen potomstva matky CSDOL990026			
CSDOL990026		CVDOL970035 (Trubci této matky byli použiti k osemenění matky CSDOL990026)	
CSKYV960133 (Z oplozeného vajíčka této matky byla odchována matka CSDOL990026)	CSKYV960099 (Trubci této matky byli použiti k osemenění matky CSKYV960133)	CVZUB950111 (Z oplozeného vajíčka této matky byla odchována matka CSDOL970035)	X (Matka CVZUB950111 byla volně oplozena)

Součástí rodokmenové karty je **záznam o kontrole užitečnosti a dědičnosti**, který obsahuje:

- datum vylíhnutí matky
- datum inseminace
- začátek kladení
- datum případné expedice
- umístění matky a číslo včelstva, kam byla matka přidána
- údaje o zhodnocení včelstva za 1. – 3. užitkový rok
- celková užitečnost včelstva v kg a %
- mírnost, sezení, rojivost, celkový rozvoj a stavba
- tolerance k nemocem
- údaje o výměně matky nebo její ztrátě
- údaje o průměrné užitečnosti potomstva (matek – dcer)

Rodokmenovou kartu obdrží majitel matky. Do ní zaznamenává údaje běžného roku a kartu zasílá na uvedenou adresu v uvedeném termínu.

Z karet se údaje po skončení každé sezóny přepisují do centrálně vedených databází vedených VÚVč.

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6.1	5	17.2.2009	5	22.11.2007	

ZP-5 Vedení ročního Přehledu hodnocení včelstev

Po skončení sezóny musí chovatel sestavit Přehled hodnocení včelstev s údaji zjištěnými za uplynulý rok a uloží ho u ostatní chovatelské dokumentace. Do přehledu zapíše všechna včelstva, která patří do výběrové základny chovu. Vzor tabulky je ZF-2 v příloze PPP. Přehled chovatel zašle každoročně do 15.11. na sekretariát ČSV.

ZP-6 Kontrola autochtonnosti plemenných včelstev

Autochtonnost chovaného plemenného materiálu se ve šlechtitelských chovech prokazuje morfometrickým rozbořem včel, který provádí VÚVČ. Při schvalování nového chovu se provede rozbor 4 vzorků plemenných včelstev. Stávající chovy posílají každý třetí rok 4 vzorky ze svých plemenných včelstev. Za vyhovující se považuje výsledek, kdy vzorek je klasifikován jako "CARNICA" a parametr DAWINO má hodnotu více než 50 %. Pokud některý vzorek nevyhovuje, matku chovatel nepoužije v chovu a pošle místo něho další vzorek k rozboru.

Postup odběru vzorků

Vzorek včel pro morfometrickou analýzu odebírá chovatel ze včelstev vybraných jako plemenná pro příští chovnou sezónu. Odebírají se mladé včely z hnízda včelstva asi 2-3 dny po vylíhnutí, čímž se vyloučí možnost jejich zalétnutí ze sousedních úlů. Nachytají se včely v počtu 20-25 ks, vpustí se do klícky a klícka se označí číslem včelstva. V klíčce se včely ponechají při běžné teplotě asi 12 hod., aby vyhládly a poté se usmrtí mrazem v mrazničce. Potom se včely usuší při teplotě do 50 °C a i s klíčkou anebo v jiném vhodném obalu označeném číslem včelstva odešlou do laboratoře na rozbor. Během přípravy vzorku včel se dbá na to, aby včely nebyly znečištěné a jejich křídla jakkoliv pomačkaná. Při odeslání vzorků se ke každému vyplní formulář s údaji: Jméno a adresa chovatele, číslo včelstva, evidenční číslo matky, její matky a matky trubců (u volně pářené matky místo matky trubců symbol „X“), datum odběru vzorku.

ZP-7 Odběr vzorků pro kontrolu zdravotního stavu

V průběhu podzimu anebo zimy odebere chovatel vzorek zimních včel pro vyšetření zdravotního stavu – noseμόzy a akarapidózy. Vzorky odebere ze všech včelstev výběrové základny chovu a dalších včelstev, jež plánuje v následující sezóně používat pro odchov matek (manipulačních). Z každého včelstva chovatel odebere asi 30 včel. Mohou to být zimní mrtvolky z úlového dna, příp. živé včely létavky, které se usmrtí např. mrazem. Mrtvé včely se vkládají do jednotlivých prodyšných obalů opatřených na svrchní straně jménem chovatele a číslem včelstva.

Pokud je veterinárními předpisy požadováno i vyšetření na mor, odebírají se vzorky měli z podložek, nejlépe v zimním období při čištění podložek po posledním ošetření na varroázu. Pro preventivní vyšetření přítomnosti původce moru mohou být zasílány směsné vzorky z jednotlivých stanovišť, maximální počet včelstev ve vzorku 25, pokud veterinář neurčí jinak.

ZP-8 Podání žádosti o Veterinární osvědčení o způsobilosti k prodeji matek

Před chovnou sezónou před započítáním expedice matek, po obdržení výsledku všech požadovaných vyšetření požádá chovatel místně příslušnou krajskou veterinární správu o vystavení Veterinárního osvědčení o způsobilosti k prodeji matek. Expedici matek mimo chov může chovatel začít až po vystavení tohoto osvědčení. Osvědčení je třeba archivovat minimálně pět let (pro účely kontrol).

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6.2	1	11.4.2007	---	---	

6.2 Doporučené postupy

DP-1 Hodnocení HYG

Čistící chování včel lze hodnotit jednou ze dvou metodik:

1. *Mražení plodu*

Z testovaného včelstva se vyřízne zavíčkovaný plod krátce po zavíčkování (asi do 3 dnů) o ploše 10×10 buněk, označí se číslem včelstva a usmrtí v mrazničce po dobu asi 24 hod. Poté se výřez vrátí do včelstva a poznačí se umístění plástu a poloha výřezu v plástu, např. změřením souřadnic jeho první levé horní buňky. Za dalších asi 48 hod se zapíše počet včelami zcela vyklizených buněk a vypočte se jejich podíl ze všech usmrcených a řezem neporušených buněk v % a zapíše jako parametr HYGm (%).

2. *Propichování kukel*

V testovaném včelstvu se vybere co nejucelenější plocha bez larev a se zavíčkovaným plodem krátce po jeho zavíčkování (asi do 3 dnů). Na vybranou testovací plochu se přiloží průhledná šablona zhotovená z plastové fólie s výřezem 10×10 buněk a poznačí se poloha testovací plochy v plástu, např. změřením souřadnic jeho první levé horní buňky. Všechny zavíčkované plodové buňky se přes víčko propíchnou kolmo k mezistěně plástu až ke dnu buňky. Zapíše se čas začátku testu zaokrouhlený na celou hodinu a počet nezavíčkovaných buněk (prázdné, s potravou). Plást se vrátí do včelstva a zapíše se umístění plástu v něm. Po asi 24 hod se plást vyjme, ometou se včely z testovací plochy a spočítá a zapíše se počet buněk úplně bez plodu, poznačí se čas kontroly. Totéž se provede asi 48 hod po započetí testu. Po asi 72 hod od počátku testu se poznačí opět čas a počet buněk v testovací ploše úplně bez plodu a navíc počet buněk dosud zavíčkovaných. Ze zapsaných hodnot se vypočte parametr HYG (hod) podle matematického vzorce:

$$\text{HYG} = \frac{(N1 - N0)(T1/2) + (N2 - N1)(T1 + T2)/2 + (N3 - N2)(T2 + T3)/2 + (P - N3 - NL)(T3 + 12)}{P - N0 - NL} + \frac{NL \times T3}{N3 - N0} \quad (\text{hod})$$

nebo s pomocí výpočetní tabulky formátu Excel na <http://web/quick.cz/pvzubri/htvypocet.xls>

DP-2 Hodnocení BIM

Parametr BIM (z angl. Bee Injured Mites) - podíl včelami poškozených roztočů v přirozeném spadu. V části sezóny, kdy lze ve včelstvu předpokládat zvýšený počet roztočů (červenec - září) se sbírají v intervalech cca 3-5 dnů mrtví roztoči v přirozeném spadu na úlovém dnu. Dno úlu musí být zasíťované přes celý půdorys úlu pletivem s oky, kterým neprojdou včely, ale propadnou roztoči (čtvercová oka asi 3 až 3,5 mm) a pod pletivem musí být podložka umožňující odebrání spadu. Sběr roztočů se ukončí před vložením léčiva do včelstva. Posbírání roztočů se prohlíží pod mikroskopem při zvětšení asi 10-20 krát. Zapisuje se počet roztočů viditelně včelami poškozených (odlámané nohy, promáčklý nebo naštípnutý krunýř) a roztočů nepoškozených. Ze získaných údajů se vyjádří podíl roztočů včelami poškozených ze všech prohlédnutých roztočů, v %. Pokud je všech prohlédnutých roztočů méně než 20, výsledná hodnota BIM se nevyjádří vzhledem k zatížení výsledku chybou.

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6.2	2	11.4.2007	---	---	

DP-3 Hodnocení BAR

Parametr BAR (z angl. Brood Adults Ratio) - podíl včelami poškozených roztočů v přirozeném spadu. V části sezóny, kdy lze ve včelstvu předpokládat zvýšený počet roztočů a zároveň včelstvo ještě odchovává plod ve šech jeho fázích (červenec - srpen) a je z něho odebrán poslední med, se do úlu vloží pásky léčiva s dlouhodobým účinkem podle odpovídající metodiky. Dno úlu musí být zasíťované přes celý půdorys úlu pletivem s oky, kterým neprojdou včely, ale propadnou roztoči (čtvercová oka asi 3 až 3,5 mm) a pod pletivem musí být podložka umožňující odebrání spadu. Těsně před vložením léčiva se očistí podložka ve dnu. Po 48 hod. se spočítají roztoči spadlí na podložku, zapíše se jejich počet a podložka se hned vrátí do úlu. Dále se zapisuje počet roztočů následujících 30 dnů v intervalech 3 dnů. Ze získaných hodnot se vypočte podíl roztočů spadlých za prvních 48 hodin k celkovému počtu roztočů spadlých za období 30 dnů, vyjádří se v %. Údaj (parametr BAR) vyjadřuje podíl foretických roztočů ze všech roztočů ve včelstvu.

DP-4 Hodnocení následných generací u zákazníků

K hodnocení plemenných matek kontrolou dědičnosti podle potomstva chovatel využívá informace o hodnocení jejich dcery (matek) expedovaných jiným chovatelům včel - svým zákazníkům. Kontrola dědičnosti podle potomstva je nejpřesnější metoda odhadu plemenné hodnoty jednotlivých matek, jejich rodin a celých linií. Pro ten účel si chovatel vytvoří vlastní systém získávání informací od zákazníků pro zvýšení přesnosti hodnocení chovaných linií a účinnosti výběru.

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6.3	1	11.4.2007	---	---	

6.3 Závazné formuláře

ZF-1 Evidenční lístek

Evidenční lístek matky je potvrzením o původu. Evidenční lístek musí obsahovat údaje: Název chovu, stupeň chovu, evidenční číslo expedované matky, evidenční číslo její mámy, evidenční číslo připárené matky trubců (u volně párené matky jen symbol "X"), označení matky (barva, číslo značky), datum rozkladení matky, datum expedice matky.

ZF-2 Přehled hodnocení včelstev

Přehled hodnocení včelstev musí vést každý šlechtitelský chov.

Přehled obsahuje všechny údaje získané v chovu v průběhu posuzování včelstev za období jednoho roku, zejména:

V záhlaví přehledu - jméno, adresa a registrační číslo chovatele, registrační číslo hospodářství a název stanoviště, rok, číslo listu.

Pro každé včelstvo - číslo včelstva, evidenční číslo matky, evidenční číslo mámy matky, evidenční číslo připárené matky trubců, označení matky (barva, číslo značky), datum přidání matky do včelstva, datum dožití matky (výměna, úhyn, vyrojení apod.) ve včelstvu, výsledek vyšetření zdravotního stavu, produkce medu v kg, produkce medu v % k průměru stanoviště, bodové hodnocení mírnosti, sezení včel na plástech, rojivosti, rozvoje a stavby plástů, výsledky testů HYG, BIM, BAR, příp. další posuzované vlastnosti, poznámky.

Přehled se sestaví zvlášť pro každé stanoviště včelstev, pokud jsou nesrovnatelné podmínky mezi stanovišti zvl. pro rozvoj včelstev a podmínky snůškové.

Vzor formuláře *Přehled hodnocení včelstev* je v příloze PPP č. ZF-2

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
6.4	1	11.4.2007	---	---	

6.4 Doporučené formuláře

připravuje se

Příručka plemenářské práce

kapitola	strana	vydaná dne	nahrazuje stranu	ze dne	schválil
7.	1	11.4.2007	---	---	

7. Kontroly

připravuje se

